

Vidnyánszky Attila

Vidnyánszky Attila az ős-erő!

Mind az ember, mind a művek ennek az ős-erőnek a jelenlétéről és működéséről tanúskodnak. Ez emeli Vidnyánszky Attilát a művészet világában a többiek felé. Az ilyen ember és műve egyszerre okoznak pillanatnyi megrendülést, és teremtenek maradandót. Az ős-erő és a műhelymunka nem egymást kizáró tényezők. Vidnyánszky Attilánál a műhelymunkában bomlik ki a lényeg. Az, hogy magyarnak lenni, magyar művésznek lenni kevésbé állapot, inkább feladat és hivatás. S vannak vidékek, melyeket úgy kell viselni egy életen át – Kányádi szavaival –, akár a bőrt a testen. Ilyen ember Vidnyánszky Attila, s ilyen vidék a szülőföldje, Kárpátalja, Nagymuzsaly. Hiszen a Vidnyánszky Attila lelke, alkotói vízióinak gyökerei Kárpátalján, Beregszászon vannak.

A színház varázsos, különleges világa vonzotta gyermekkorától. Ennek a tájnak, ezeknek az őszinte és elhívott embereknek a sokszor keserűen tiszta forrása az, amely élte a gondolatot, az eszmét benne, hogy a magyar gyökerek képesek a magyar költői színháznak a megteremtésére. Beregszászon, Debrecenben, majd a fővárosban, sőt Európa bármely vidékén.

A feladat nem csupán rábízott, hanem elnyerte azt intellektusa, párbeszédre nyitott higgadtsága és türelme által. A legnagyobb kihívás ez a magyar színházművészet világában. A színházak színházává kellett tennie azt az intézményt, mely sokáig visszautasította a „nemzeti” feladatot. A sok támogató mellett még több vagy legalább is hangosabb ellenző harsogta, hogy nincs szükség ilyen intézményre ma Magyarországon. Nincs szükség a „népnevelésre”. Nem kell a közízlést a színház keretei között formálni. Nem kell, hogy több generáció és minden magyar lakta vidék közös élménye legyen, amit a Nemzetiben vagy a Nemzeti társulatának vendégjátéka keretében láthat, átélhet. De ő tudta, tudja, hogy igenis, éppen ez az, amire szükség van. S teszi mindezt egy igazi csapat vezetője és tagjaként. Szolgálja és kormányozza a nemzet egyetemes színházát. Vidnyánszky Attila mégis tud lokálpatrióta maradni. Láthatóvá teszi Kárpátalja magyarságának jelen tragikus helyzetét. A sorstragédiákat okozó jogfosztottság idején vállalja a folyamatos helyi és országos nyilvánosságot megszólító lármafa szerepét. Küzd a magyarság nyelvi és kulturális szabadságáért: közszereplőként, alkotóként, hazafiként, kárpátaljai magyarként.

Vidnyánszky Attila mélyen gondolkodó, táalentumos, jellemes ember, karakteres színházi alkotó és igaz magyar művész, nagycsaládos édesapa. Méltó, hogy elnyerje a magyarság szellemi becsületrendjének is nevezett Magyar Örökség Díjat. Ezt az elismerést színházteremtő művészetével érdemelte ki. Valóban: Kárpátalján színházalapítói, művészeti vezetői, rendezői, igazgatói munkája nyomán felnőtt egy színházszerető és -értő közönség, akiknek ízlését, igényességét ő és elhivatott csapata formálta. Shakespeare-t, Beckettet, Eliotot vitte el Beregszászba. Fontos világirodalmi alkotásokat, magyar költőiséggel és lelkülettel kiteljesítve. S már ott is, akkor is nemzetben és nemzetiben gondolkodott. Ahol megfordult, ott a színházból „nemzeti” lett a szó szoros értelmében. Vallja, hogy a színház megtartó ereje a Nemzetiben sem az aktuál-politizálásban, hanem az őszinte szembesítésben, a sorsközösséget érintő kérdésekkel kapcsolatos folyamatos viszonyban rejlik. Színházával, színházaival mindig a hitről, a nemzetről az egyetemes magyarságról tett tanúbizonyságot. Tudja, hogy az embernek mindig dolga van azzal a közeggel, amelybe született: dolga van azzal a nemzettel, azzal a nyelvvel, amelyhez tartozik. Ez különösen igaz a művészemberre, aki képességei által többletfelelősséget visel: bátran, sőt hőiesen kell műveltnek lennie. Meg kell értetnie, hogy a magyar színháznak nem más nemzetek színházi hagyományaihoz kell igazodni, hiszen a magyar nyelv zeneisége, költészete, a magyar tánc világa, a népzenei hagyomány olyan

kincsesbányát jelent, aminek nyomán a magyar színház megállja a helyét nem csupán a hazai, hanem a világ pódiumain. Vidnyánszky ilyen műhellyé tette a Nemzeti Színházat is, amely ezekkel a kincsekkel felvértezve képes újrafogalmazni klasszikus és modern alkotásokat egyaránt. A színház számára misszió, amely által a magyarság életre és jövőre ítéltetik. A színház számára kompromisszumok nélküli népművelői- és művelői attitűdöt követel. A színház, a Nemzeti Színház egy spirituális tartalommal töltött nemzeti intézmény lett munkája nyomán, nem csupán egy a sok fővárosi teátrum közül.

Autonóm ember. Milyen hiány van ma az effélékből!

Isten éltesse sokáig!

Balog Zoltán
miniszterelnöki biztos,
az emberi erőforrások volt minisztere